

“Te dien dage zal de mensch zien naar Dien, die hem gemaakt heeft, en zijne oogen zullen op den Heiligen Israëls zien.” Jesaja 17:7

Er is, mijns inziens, zeer veel van de geschiedkundige verklaring van de profetiën des Ouden Testaments in het donker gelegen; en dat ter oorzaak, dat wij zoo weinig bekend zijn met de onderscheidene omstandigheden van de verschillende tijden en gelegenheden, waaruit volgt, dat er noodzakelijk veel duisters met de geschiedkundige uitlegging moet gepaard gaan. Maar ik weet niet, of wij ten dezen opzichte ons wel veel te beklagen hebben. Er is eene andere uitlegging, welke niet zoo zeer in het donker ligt; eene uitlegging, veel meer de zake van onze personen voegende; en, onder de verlichting en ontdekking des Heiligen Geestes, veel meer aangenaam en voordeelig, — ik bedoel de bevindelijke waarheid, die door deze profetiën doorstraalt.

Ik zal daarom dezen morgen niet trachten te verklaren de historieke beteekenis van onze tekstwoorden, schoon zij ongetwijfeld zal aanwezig zijn, maar mij schier alleenlijk bepalen bij derzelver geestelijke uitlegging.

‘Te dien dage zal de mensch zien naar Dien, die hem gemaakt heeft, en zijne oogen zullen op den Heiligen Israëls zien’.

Wij zien, dat er in den tekst gesproken wordt van een zekeren ‘dag’. Deze uitdrukking komt zeer dikwijls voor in Jesaja en bij de andere Profeten in het Oude Testament. Zoo lezen wij Jes. 26:1: ‘Te dien dage zal dit lied gezongen worden in het land van Juda: Wij hebben eene sterke stad, God stelt heil tot muren en voorschansen.’ En wederom Hoofdst. 27:1: ‘Te dien dage zal de Heere met Zijn hard en groot en sterk zwaard bezoeken den Leviathan, de langwemelende slang,’ enz. De beteekenis van dezen dag, waarvan zoo met nadruk gesproken wordt, moeten wij gemeenlijk uit het verband opmaken. Zoo doende, zullen wij dan ook somtijds bevinden, dat het nu eens eene aanwijzing is van een tijd van groote beproeving, en dan weder een tijd van groote blijdschap. Het is niet eene letterlijke dag van vier en twintig uren, maar een zekeren tijd, welke hetzij van blijdschap, hetzij van droefheid plaats grijpt in de harten van Gods volk. Welke van deze dagen bedoeld wordt, is gemeenlijk overvloedig duidelijk uit het verband; en daarom zullen wij, met Gods zegen, een weinig terugblikken in de verzen, die onmiddellijk aan onzen tekst voorafgaan, opdat wij ontdekken mogen of er een dag van benauwdheid dan wel van vreugde verbonden is met de plaats, welke wij voor ons hebben. Wij willen met het vierde vers van dit hoofdstuk aanvangen. ‘En het zal geschieden ten dien dage, dat de heerlijkheid van Jacob verdund zal worden, en dat de vettigheid van zijn vleesch mager worden zal. Want hij zal zijn gelijk een maaier het staande koren verzamelt, en zijn arm koren afmaait; ja hij zal zijn gelijk wanneer iemand aren leest in het dal Refaïm. Doch eene nalezing zal daarin overig blijven, gelijk in de afschudding eens olijfbooms, twee of drie beziën in den top der opperste twijg, en vier of vijf aan zijne vruchtbare takken, spreekt de Heere, de God Israëls. Te dien dage zal de mensch zien naar Dien, die hem gemaakt heeft en zijne oogen zullen op den Heiligen Israëls zien’. De dag, van welke in den tekst gesproken wordt, is, wanneer de heerlijkheid van Jacob verdund en de vettigheid van zijn vleesch mager worden zal. Het kan daarom niet denzelfden dag zijn waarvan wij lezen in hoofdstuk 12:1, waar de kerk, beweldadigd met een gezicht van vergeving harer zonden, zegt: ‘Ik dank U, Heere! dat Gij toornig op mij geweest zijt; maar Uw toorn is afgekeerd en Gij troost mij.’ Maar het wijst ons aan een tijd van benauwdheid, wanneer de kerk vernederd en diep zou zinken. Het werk aan hunne ziel alsdan, hetwelk te dien dage zou plaats vinden, wordt aangewezen in de woorden: ‘De heerlijkheid van Jacob zal verdund, en de vettigheid zijns vleesch mager worden.’

Wat is deze heerlijkheid van Jacob? Zij is niet de wezenlijke heerlijkheid van Jacob, welke bestond in hunne betrekking en verwantschap aan God: welke heerlijkheid niet verdund noch verwelkt kan worden; maar het is iets, hetwelk het volk van God (hier voorgesteld onder den naam van Jacob) natuurlijkerwijs ter heerlijkheid is — iets waarin zij een afgodisch vermaak vinden, of in roemen naar het vleesch. ‘Eene wijze beroeme zich niet in zijne wijsheid en de sterke beroeme zich niet in zijne sterkheid; een rijke beroeme zich niet in zijnen rijkdom.’ Dus zijn er, die roemen in rijkdommen, anderen in sterkte, weder anderen in

geleerdheid of in gaven en talenten; wij allen hebben, meer of minder, of meenen iets te hebben om er op te roemen, daarin onze heerlijkheid vinden, hoogmoedig te zijn, of wat dies meer zij. Maar met betrekking tot de uitverkorenen Gods zal er een dag komen, waarin deze heerlijkheid verdund zal worden.

De Heere schijnt hier te zinspelen op iemand in eene teringziekte of een zoodanig toenemend ongemak, wiens sterkte en bevalligheid vergaat en afneemt, en wiens vleesch gaandeweg verdwijnt en van zijne beenen als afvalt. ‘Te dien dage’, wanneer God Zijne hand tot hem uitstrekt, wanneer Hij zijne consciëntie met Zijnen vinger aanraakt; wanneer Hij het gericht zal stellen naar het richtsnoer en de gerechtigheid naar het paslood; wanneer Hij zijne verborgene zonden voor zijn aangezicht stelt; wanneer Hij hem een gezicht geeft van Zijne majesteit en heiligheid; wanneer Hij hem de boeken opent en een geheim gerechtshof in zijne consciëntie opricht, — te dien dage, zal de heerlijkheid van Jacob verdund, en de vettigheid van zijn vleesch mager worden’. Kon hij zich vroeger verheugen in zijne bezitting, wanneer hij benauwd is in zijne ziel, derzelver heerlijkheid zal vermageren. Mocht hij zich verblijden in zijn sterk, gezond en krachtig lichaam, wanneer de pijnen van schuld hem aangrijpen, hij vindt daar geen behagen in. Indien hij kon roemen op zijne talenten en gaven, of zijne verkregene kennis, wanneer de Heere hem in de hand neemt en overtuiging van zonde in zijne ziel brengt, al zijne heerlijkheid zal verdund en mager worden. Of indien de hoogmoed in verschillende wegen zich openbaar maakt en voedsel verzamelt in de Godsdienst van dien dag, en een hoop gerechtigheid bijeen verzamelt, het is daarmede in dien dag, gelijk de Heere beschrijft bij Hag. 1:9: ‘Gij ziet om naar veel, maar ziet, gij bekomt weinig, en als gij het in huis gebracht hebt, zoo blaas Ik daarin’. Of, wanneer het eene meer verfijnde misleiding is, zoodat hij roemt in eenen vorm en gedaante van Godzaligheid zonder hare kracht; indien hij zich sterk maakt en als verstijft met eenige natuurlijke kennis van de waarheden der genade, zonder eenige waarachtige bevinding van hare geur. — ‘Te dien dage’ zal de heerlijkheid van zijne bij uitnemendheid lange belijdenis vermageren en dun worden. Indien hij zich verheft op zijne verkrijging in Goddelijke dingen, op de rechtzinnigheid van zijn oordeel, de sterkte van zijn geheugen, de diepte zijner schriftkennis, of de schrandereheid en scherpzinnigheid in het ontdekken van dwaalingen en misslagen, zijne heerlijkheid in dezelve wordt zwakheid, ja weggenomen. Zoodat van welke zijde ook beschouwd, waarin hij ook zijne heerlijkheid stelt, het wordt verbleekt; waarin hij zich moge verlustigen, het gaat van hem, gelijk het vleesch eens mensch van zijne beenderen in eene uitterende ziekte, en hij kan verzadiging, noch vermaak, noch voldoening vinden in datgene, waarop hij eertijds roemde.

Doch niet alleen lezen wij, dat ‘de heerlijkheid van Jacob dun’, maar ook, dat ‘de vettigheid zijns vleesches zal mager worden’. De Heilige Schrift gebruikt dikwijls het zinnebeeld van vettigheid, om ons daarmede aan te wijzen een staat zonder geestelijke benauwdheden. ‘Hunne oogen puilen uit van vet’. ‘Als Jeschurun vet werd, zoo sloeg hij achteruit’. (Deut. 32:15). ‘Het vette en het sterke zal Ik verdelgen’. (Ezech. 34:16). Vettigheid geeft te kennen het afwezen van alle ongemakken, van allen zwaren arbeid, van alle bekommernissen en zorgen; en het aanwezen van al datgene, waarin het vleesch zich verlustigt en naar jaagt. Nu, wanneer de Heere een mensch in de hand neemt, wanneer Hij begint te werken aan zijne consciëntie, en eeuwige wezenlijkheden met gewicht en kracht op zijne ziel drukken, dan komt er een vermageren van deze vettigheid. Gelijk wij bij Job 33:21 lezen: ‘Zijn vleesch verdwijnt uit het gezicht, en zijne beenderen, die niet gezien werden, steken uit’. De plage der zonde, de arbeid om zijne roeping en verkiezing vast te maken, en de bekommernis, dat hij niet misschien zich eeuwiglijk bedriege, allen spannen zamen om zijne vettigheid te vermageren.

Maar de Heilige Geest voegt er een ander zinnebeeld bij om duidelijk te maken, wat er ‘te dien dage’ geschiedt. ‘Want hij zal zijn, gelijk een maaier het staande koren verzamelt, en zijn arm aren afmaait; ja hij zal zijn, gelijk wanneer iemand aren leest in het dal Refaïm. Dit schijnt in zijne letterlijke beteekenis aan te wijzen, eene toekomstige verwoesting welke het getal des volks zou inkorten. Maar op eene geestelijke wijs schijnt het betrekking te hebben op de verwoesting van den persoon, den enkelen, want zoo spreekt onze tekst: ‘Te dien dage zal de mensch zien naar Dien, die Hem gemaakt heeft’. Onder dit zinnebeeld wordt de ziel dus vergeleken bij een veld waarvan het koren is afgemaaid. Eens was er een bloeiende oogst; de aren stonden dik boven den grond; maar de maaier is daar geweest en zijne armen hebben de aren afgemaaid. Alzoo geestelijk: ‘in dit dal Refaïm’ (welk dal zeer vermaard schijnt geweest te zijn om deszelfs weelderige oogsten,) was er een rijke oogst van vleeschelijke godsdienst, eigen gerechtigheid en zelfzucht opgegroeid; maar ‘te dien dage’ als de maaier met zijn sikkel komt, snijdt hij die aren af.

En, zoowel letterlijk als geestelijk, zou de verwoesting en verderving niet voleindigd zijn. ‘Eene nalezing’ (dat is, de druiven, die de nalezer opzoekt na het aflezen van den wijngaard (Deut. 24:21), ‘zal daarin overig blijven; een overblijfsel, naar de verkiezing der genade, zou er ook dan zijn; en evenwel zoo klein in getal, dat zij zou wezen ‘gelijk de afschudding eens olijfbooms’, (dat is, nadat zijne vrucht afgeschud was) ‘twee of drie beziën in den top der opperste twijg, en vier of vijf aan zijne vruchtbare takken’. Alzoo in het geestelijke te midden van al deze schuddingen der ziel, zouden er eenige goede dingen overig blijven den Heere, den God Israëls, in den top der opperste twijg — de allerlaatste plaats waar ons oog die zou zoeken; als bijvoorbeeld: eenige eerbied en Goddelijke vrees, teederheid der consciëntie, iets van des Heeren eigene inplanting in de ziel zoodat de ziel niet geheellijk verwoest of ten eenemaal zonder vrucht is, gelijk de onvruchtbare vijgeboom, van welke Christus zeide: ‘Houw hem uit, waartoe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde?’

Deze dingen moeten wij in acht nemen om de geestelijke meening van den tekst te verstaan. — ‘Te dien dage zal de mensch zien naar Dien, die hem gemaakt heeft, en zijne oogen zullen op den Heiligen Israëls zien.’

De vrucht en het uitwerksel van dezen arbeid, aan de ziel besteedt — van deze uittering, deze afmaaiing, deze schudding, is, dat te dien dage, of ten tijde van diepe noodzakelijkheid de mensch naar Zijn Maker zal zien.

‘Te dien dage zal de mensch zien naar Dien die hem gemaakt heeft’.

De woorden: ‘Die hem gemaakt heeft’, kunnen hier te kennen geven zijnen Maker in het natuurlijke — dat Goddelijke Wezen. Die hem formeerde in de baarmoeder, en hem zijn natuurlijk bestaan gaf. Te voren zag hij nooit naar God, Die hem formeerde; Hij had geene geestelijke kennis van Hem; de Heere had zichzelven niet op eene bevindelijke wijze aan hem ontdekt. ‘Maar ten dage als Jacobs heerlijkheid dun gemaakt, en de vettigheid zijns vleesch mager wordt’; wanneer de geheele oogst der natuurlijke godsdienst weggenomen wordt door den maaier, dan ‘ziet een mensch naar Dien, die hem gemaakt heeft’, — dat is, hij krijgt een gezicht en kennis, dat er een God is, die hem voor een eeuwigheid schiep, en een onsterfelijke ziel gaf. Onder deze overtuigingen ondervindt hij zulke gewaarwordingen als hij nimmer tevoren kende; hij leert zien, dat Hij, Die hem het aanwezen schonk, en tot het tegenwoordig oogenblik spaarde en droeg, gedurende het grootste gedeelte van zijn leven door hem gehoond en bespot is, en dat hij tot hiertoe zonder hoop in de wereld leefde. Maar ook ziet hij iets van de lankmoedigheid des Heeren, die hem nog niet heeft willen dooden en afsnijden, en in eene met recht verdiende hel stooten.

Maar de woorden: ‘Dien, die hem gemaakt heeft’, schijnen eene verdere beteekenis toe te laten. God is niet alleen onze Maker en Formeerder in het natuurlijke, maar voor zoover wij het bovennatuurlijke werk Zijner hand zijn, is Hij ook onze Formeerder geestelijkerwijs. Daarom wordt de nieuwe mensch der genade genoemd: ‘een schepsel’ of ‘schepping’ en gezegd ‘geschapen in gerechtigheid en ware heiligheid.’ (Efeze 4:24).

Wanneer een mensch dit werk doorgaat, wanneer het gericht gesteld wordt naar het richtsnoer en de gerechtigheid naar het paslood, dan ‘ziet hij naar Dien, die hem gemaakt heeft’ in eenen geestelijken zin, als op ‘eenen getrouwen Schepper’. (1 Petr. 4:19). Hij gevoelt, dat zal hij iets zijn, iets hebben, iets weten, God moet in hem werken het willen en het werken naar Zijn welbehagen. Hij heeft leeren zien, dat al zijne Godsdienst van het eerste tot het laatste moet voortvloeien van Gods genade in de ziel. Zal hij zelfs een greintje geloof deelachtig zijn, het moet door God in zijn hart gewrocht worden. Indien er een sprankje levende hoop in hem zij om hem voor wanhoop te bewaren, zij moet zijner ziel medegedeeld zijn door Gods hand. Zal hij eenige liefde hebben tot den Heere, of tot Zijn volk, zij moet in hem gewrocht zijn. Maar aler zijne heerlijkheid dun gemaakt en de vettigheid van zijn vleesch mager geworden was, zag hij in dien weg inderdaad nooit naar Dien, die hem gemaakt heeft. Hij nam zijne Godsdienst aan bij goedkeuring; onderhield ze op goed vertrouwen; en ontving ze van de letter des Woords; achtte zichzelven een Christen te zijn en werd voor zoodanig een gehouden, zonder dat hij door God daarvoor vatbaar gemaakt was, zonder dat zijne Godsdienst in zijne ziel gewrocht werd door eene bovennatuurlijke kracht; zonder overtuiging en geheele doorprieming met een besef van zijne schuld voor God; zonder eene diepgewortelde overtuiging, dat het hem ten eenenmale onmogelijk was een eenige geestelijke gedachte in zijn eigene ziel voort te brengen. Maar wanneer Jacobs heerlijkheid verdund is; wanneer hij zijne ledematen beschouwt en vindt ze vermagerd, dan wordt hij uit volkome hulpeloosheid, uit wezenlijke noodzakelijkheid van de zaak, uit

bevindelijke gewaarwordingen (niet uit bloote rechtzinnige kennis) gedrongen, opwaarts te zien naar den Gever van alle goede gaven en volmaakte giften. En hij heeft geleerd als eene persoonlijke zaak, eene ondeelbare wezenlijkheid, om te wachten op den Heere, die Zijn aangezicht verbergt voor het huis van Jacob, en op Hem te zien. (Jes. 8:17).

Nu, een mensch moge gaan tot het toppunt der leer en de letter der bevinding in zijn oordeel, en tot de grootste zelfverloochening en bestaanbaarheid van wandel, en evenwel nog nooit op zulk een wijze naar zijnen Maker gezien hebben. Hij moge kunnen zien en onderscheiden, wie recht en verkeerd is, en nochtans nimmer er toe gebracht zijn, om zich als een schuldig zondaar voor den Heere neder te leggen, of voor Hem neder te vallen als een ellendige en bezoedelde. En waarom zoo gemakkelijk en noodlottig bedrogen, dan, omdat 'de heerlijkheid' van Jacob niet dun gemaakt, noch de vettigheid zijns vleesches mager geworden was?' De maaier heeft zich nog niet ontdekt en het koren zijner natuurlijke Godsdienst afgemaaid; de olijfboom heeft zijne olijven noch de wijngaard zijne druiven ganschelijk afgeworpen. Maar 'te dien dage', wanneer de Heere een mensch als in handen neemt, zal hij 'zien naar Dien, die hem gemaakt heeft'; en alle machten der hel, alle werkingen des ongeloofs, alle tegenstand der wereld, alle angst en vrees, waarmede zijn hart moge geoefend worden — niemand van dezen, noch allen in samenzwering, neen; noch de vleierij van valsche vrienden, noch de vervolgingen van openbare vijanden, kunnen dezen beproefden en aangevochtene verhinderen en afhouden, van te zien 'naar Dien die hem gemaakt heeft'.

Indien wij nog eens eenige oogenblikken stil staan bij het zinnebeeld, hetwelk ik zeide opgesloten te zijn in het vierde vers van dit hoofdstuk, schijnt het eenig licht te werpen over den weg, in welken deze inwendige oefeningen somtijds voorkomen. Wij lezen daar niet van een haastig en schielijk werk, alsof er geen andere weg ware; maar wij vinden het zinnebeeld van eene teringziekte, welke sluw en ongemerkt aanvangt, maar evenwel trapsgewijze het vleesch verteert en in den dood eindigt. Alzoo geestelijkerwijs; deze innerlijke oefeningen ontdekken zich langzamerhand. Overtuigingen, dat het niet goed met hen staat; verborgene pijlen in de consciëntie, schoon zij nauwelijks weten wanneer zij kwamen, schrik en beroering schier ongemerkt aanvangende, maar evenwel geduriglijk voortgaande, en langzaam doch zeker al hunne sterkte, wijsheid en gerechtigheid verbrekende en wegnemende, totdat zij sterven aan alle wettische hoop. Ik geloof dat er velen in dezen staat zijn, die niet klaar en nauwkeurig kunnen aanwijzen, hoe dit werk in hunne ziel begon, en nochtans, als wij op de vrucht en uitwerkselen zien, wij behoeven aan de gevolgen van het werk niet te twifelen. Wij zien hem vernederd tot eenen staat van hulpeloosheid en veroordeeling, afgesneden van alle vleeschelijk vertrouwen en in oprechtheid en Goddelijke vrees geheel en alleenlijk ziende naar hunnen Maker.

Doch wij lezen niet alleen, dat 'te dien dage de mensch zien zal naar Dien, die hem gemaakt heeft', maar ook: 'zijne oogen zullen op den Heiligen Israëls zien'.

De Heere Jezus wordt aangewezen in de woorden: 'den Heiligen Israëls.' Dit is Zijn bijzondere titel, en als zoodanig wordt dezelve dikwijls verbonden met Zijnen anderen naam: 'Verlosser.' Alzoo zegt de Heere, uw Verlosser, de Heilige Israëls; (Jes. 43:14) en met Zijnen titel, 'Zaligmaker,' of wel Heiland: 'Ik ben de Heere, uw God, de Heilige Israëls, uw Heiland' (Jes. 43:3.) Zelfs de duivelen kenden Hem als de Heilige Gods.' (Luk. 4:34). 'Hij is 'de Heilige Israëls' als God en Mensch: zijnde heilig in eigen onafgeleide Godheid, en heilig in onzondige, onbevleete menschheid; en Hij is 'de Heilige Israëls', als God-mensch het voorwerp van Israëls aanbidding en liefde.

Maar de tekst toont aan, dat, tenzij een mensch dit verterend en vermagerend werk, meer of minder, in zijne ziel ondervonden heeft, zijne oogen nooit 'op den Heiligen Israëls zullen zien.' Jezus is hem een wortel uit eene dorre aarde; Hij heeft geene gedaante noch heerlijkheid, noch schoonheid, dat Hij hem zoude begeeren. Ga, waar gij wilt, gij zult in deze dagen veel schoone belijders vinden, die zeer veel spreken van Christus. Zijn naam is gedurig op hunne lippen, maar hun hart is verre van Hem. Zij meenen Hem te kennen, maar dat meenen is een onwaarheid. Zij kennen Hem door onderwijs, naar het vleesch, in de letter, niet in de ontdekking van Hem zelven aan hunne zielen. En wees er van verzekerd, dat geen mensch iets weet noch bevinderlijkerwijs wil kennen van den Heiligen Israëls, tot hij in diepe armoede en algeheele verderving gebracht is, en alzoo in volstreckte behoefte aan Hem. 'Te dien dage,' als het vleesch is verteerd van de beenderen — wanneer hij ziet naar Dien, die hem gemaakt heeft, een weinig anders dan toorn en wraak voor zich ziet, en kracht noch hulp in zichzelf vindt — dan beginnen 'zijne oogen,' onder de hemelsche

onderwijzing des Geestes, ‘op den Heiligen Israëls te zien.’ De Heilige Geest, wiens verbondsbediening het is uit dingen van Jezus te nemen en der ziele te verkondigen, zal te dien dage menigwerf een aangenaam, een zacht, maar nochtans krachtig licht verspreiden op hetgeen van Jezus in het Woord gesproken is. Hij geeft getuigenis van Zijn bloed, als van alle zonden reinigende; aan Zijne gerechtigheid, als eene rechtvaardigmakende gehoorzaamheid; aan zijne gepastheid voor alle zondaarsbehoefden; aan Zijne bereidwilligheid jegens den vuilsten en aller snoodsten; aan de waardigheid van Zijnen heerlijken Persoon en de kracht en uitwerkselen van Zijn volbrachte werk. Als de Geest deze dingen der ziele bekend maakt, en daarvan eenige geur en zoetheid in het hart brengt, dan worden zij aanschouwd met nieuwe oogen, gehoord met nieuwe ooren en aangenomen met nieuwe gewaarwordingen. De mensch begint nu op den Heiligen Israëls te zien, zooals Hij nimmer te voren zag. Toen hij rijk en verrijkt was, ontbeerde hij die geestelijke oogenzalf, waardoor Hij hem alleen goed kon zien. Maar wanneer zijne consciëntie een last van schuld begon te kwellen, opdat Chrisius bloed hem zou reinigen; wanneer hij ontbloot en naakt is geworden, opdat Christus gerechtigheid zijn rechtvaardigende mantel mocht wezen; wanneer hij ontdaan is van alle kracht en sterkte in het schepsel, opdat de kracht des Zaligmakers in zijne zwakheid zoude volbracht worden; beroofd van zijne wijsheid, opdat Christus hem Gode tot wijsheid zou zijn, zoowel als tot heiligmaking en verlossing; — dan begint de Geest een liefelijk licht in zijn hart te werpen, en een geur van Jezus naam in zijne ziel uit te storten. Hij zalft zijne oogen om te zien; Hij opent zijne ooren, om te hooren; Hij raakt zijn hart aan, om te gevoelen.

En nu ‘zien zijne oogen op dezen Heiligen Israëls.’ De uitdrukking wil zeggen, dat zijne oogen op dezen Heiligen Israëls zijn, als een afhingende en behoefte hebbende aan Zijne milddadigheid en gunst, gelijk wij in Ps. 123 lezen: ‘Onze oogen wachten op den Heere onzen God.’ En als deze nederige behoeftige ziet op dezen Heiligen en eenigen Middelaar, dan geeft hem zijn geloof te smaken eene nooit te voren gekende zoetheid; de hoop vat post in zijn hart, de vrees welke niets dan verwarring en onrust baarde, wijkt; hij ontvangt kracht om voorwaarts te gaan, en daarin vindt hij toegang en gemeenschap van de tegenwoordigheid des Heeren. ‘Te dien dage’ dan, zal de mensch, die ziet naar dien, die hem gemaakt heeft, en wiens oogen op den Heiligen Israëls zien, — hij zal zulk een besef, zulk eene proef, zulk eene gezicht, zulk eene kennis ontvangen van den Persoon, het bloed, de genade, het werk en de gerechtigheid van Jezus, als hij nimmer had, alear God hem in handen nam, en ‘de vettigheid zijns vleesches mager werd.’

Zelfs in den naam ‘de Heilige Israëls,’ is iets liefelijks en aangenaams hetwelk zijn hart doet smelten. Trouwens wat is hij in zich zelve, dan een gevallen kind van Adam; een vuil, bezoedeld, onrein ellendige, die in tegenwoordigheid Gods niet komen kan, noch mag. En wat voegt zulk een onrein, onwaardig, misvormd zondaar voor de eeuwige tegenwoordigheid en genieting van den Drieëenigen Jehovah, dan zulk een Zaligmaker als de Heilige Israëls, wiens bloed, als een heilige fontein, van alle zonden reinigt? De ziel, die in Hem overgeplant is, staat volmaakt, zonder vlek of rimpel. En moet zijn hart niet huppelen of springen, wanneer hij door het geloof zich eenigszins mag nederleggen op en vastklemmen aan dezen Heiligen Israëls? Moet het noodzakelijk niet eenigen troost en ondersteuning in den ellendigen geven, die zich zelve voor niets anders beschouwt dan eene massa van vuilheid en schuld in de oogen van een rechtvaardigen God, als Hij den Heiligen Israëls met eenige kracht en zoetigheid in zijne ziel mag aannemen? Het geestelijk geloof in en de inwendige aanneming van dezen Heiligen Middelaar brengt gemeenschap met al de Drie Personen der Godheid te weeg. Maar dat aannemen en gelooven in den Middelaar tusschen God en menschen kan niet bestaanbaar zijn, noch plaatshebben, tenzij een mensch in zulke omstandigheden gebracht is, waarin hij volstrekt behoefte heeft aan den Heiligen Israëls. Totdat hij is ontdaan en uitgeledigd van aller schepselen sterkte, kan hij inderdaad niet verstaan hoe noch wezenlijk begeeren, dat de kracht van Christus in zijne zwakheid volbracht worde. Evenzoo met Christus wijsheid, rechtvaardigheid, bloed, liefde en genadige tegenwoordigheid — deze alle zijn slechts woorden, losse en vluchtige klanken, duistere droombeelden en bevattingen, zoolang armoedigheid en behoefte niet zwaar op de ziel drukken, en de gezegende Geest ontdekt en bekend maakt, ‘de onnaspeurlijke rijkdommen van Christus’, als zoovele bevindelijke zekerheden. Het is deze genadige ontdekking, welke den Heiligen Israëls hem beminnelijk maakt. En zoo zou ik kunnen voortgaan en aanwijzen, hoe de mensch ledig van geloof, zonder uitgaan der hoop, zonder genegenheden van liefde is omtrent den Heiligen Israëls, tot dien dag, wanneer hij nergens elders zijn oog op vestigen kan, in het schepsel geen grond van hope vindt, totdat al zijne rechtvaardigheid hem ontzinkt, en hij gewaar wordt dat, zal hij behouden en zalig worden, het door vrije genade moet geschieden, of — eeuwig verloren gaan.

Het vers, dat onmiddellijk op den tekst volgt en daarmede in het nauwste verband staat, zoo schoon en liefelijk de vruchten en uitwerkselen van dit werk aan de ziel aanwijst, verdient eenigzins onze aandachtige beschouwing eer wij besluiten. 'En hij zal niet aanschouwen de altaren, het werk zijner handen, en hetgeen zijne vingers gemaakt hebben zal hij niet aanzien, noch de bosschen noch de zonnebeelden'.

Wij hebben daar, gelijk ik zoeven opmerkte, eenige van de uitwerkselen van dat zien op den Heiligen Israëls.

'Hij zal niet aanschouwen de altaren, het werk zijner handen.' De altaren, waarvan hier gesproken wordt, schijnen aan te wijzen, des menschen natuurlijke Godsdienst, die het werk zijner handen is, opgericht door schepsels wijsheid en vleeschelijke Godsvrucht; — niet Gods handenwerk maar toebereid door menschelijke nijverheid en vlijt. Vroeger waren deze altaren, het werk zijner handen, het dagelijksche voorwerp zijner aanschouwing, en hij offerde en wierookte daarop zich zelve. God verordende den kinderen Israëls maar een altaar des brandoffers, hetwelk met heilige zalf-olie gezalfd was, en 'het altaar was 'heiligheid der heiligheden', (Ex. 40:10) en was alzoo een type van den Heere Jezus, het eenige ware Altaar, (Hebr. 13:10) en de eenige ware offerande. Al de heidensche altaren moesten ten eenemaal uitgeroeid worden. (Ex. 34:13.) Maar vleeschelijke Godsdienst bouwt altijd altaren, en aanschouwt dezelve als eene verzoening van de gunste Gods, totdat dat verterende en vermagerende werk, waarvan wij zoo even spraken, plaats grijpt in het harte. 'Te dien dage zal een mensch op den Heiligen Israëls zien.' Dan kan hij niet meer zien de altaren, het werk zijner handen. Hij mag de offeranden, welke hij eens met zelfvoldoening en vermaak aan God bracht, niet meer aanschouwen. Zijne gerechtigheid is een wegwerpelijk kleed geworden, en zijne gebeden zijn een stank in zijne neusgaten; zijne aalmoezen zijn bezoedeld, en hij kan dus niet meer in het vleesch betrouwen.

'En hetgeen zijne vingers gemaakt hebben, kan hij niet meer aanzien.' Met wat kunst en ijver zijne vingers ook afgoden vormden, kasteelen stichten, bakken uithouwen, aardsche Edens aanlegden, schoone gezichten en schilderijen teekenden, dit werk aan zijne ziel belet hem daarop te zien. Zijne eigene vingers bezoedelden ze allen en maakten ze onrein, zoodat hij ten dien dage dezelve niet meer met vermaak en genoegen kan aanzien.

Ook kan hij niet meer aanzien 'de bosschen', de duistere tooneelen van heidensche bedorvenheid en gruwelen. De bosschen waren in oude tijden de vertooning van die onreinheid en ontheiliging, welke de Baaldienst vergezelde, en van die bloedige offeranden, waarin de ouders hunne kinderen den Moloch offerden. God beval de kinderen Israëls om dezelve af te houwen en met vuur te verbranden. (Deut. 7:5; 12:31). Geestelijkerwijs schijnen deze bosschen aan te wijzen, de duistere holen van ingewilligde zonde, welke altijd den afgodischen dienst en vereering van het eigen ik vergezellen; zonde en eigengerechtigheid gaan hand aan hand. Maar te dien dage, wanneer de altaren van eigengerechtigheid worden omvergeworpen, en de oogen op den Heiligen Israëls zien, kan een mensch deze bosschen niet met vermaak aanschouwen, noch die geheime werken van ongerechtigheid beoefenen, waaraan hij zich gewilliglijk overgaf, toen hij een naam had, dat hij nog leefde, terwijl hij dood was.

Evenmin kan hij zien op 'de zonnebeelden', want hij moet God zelve hebben. De natuurlijke voorstelling van God, de eigengemaakte en zelfgevormde gedaante der Godzaligheid, de ijdele en bedriegelijke bijgeloovigheden, welke het vleeschelijk gemoed vormt en voorstelt, de nabootsingen van genade, geloof en Godzaligheid — al deze zonnebeelden, welke duizenden aanbidden, kunnen te dien dage eens menschen gezicht niet trekken. Hij kan zich niet meer met het beeld verzadigen; hij moet het wezen hebben, hij moet de waarheden bevindelijk aan zijne ziel ontwaren.

Indien dit eene rechtstreeksche verklaring is van den tekst in zijn verband, dan zien wij, dat het een mensch elken redelijken grond ontnemt aan zijne meening, dat hij iets zalmakends zou weten in zijne ziel, zoo hij dit werk niet in zijn hart ondervonden heeft; wiens eigenwillige Godsdienst niet meer of minder tot den wortel is afgesneden; wien al zijne Godsdienst ontnomen zag, behalve die, welke bestaat in de soevereine kracht en werking Gods in de ziel, eene werking, welke de natuur niet de minste oorzaak van roem laat, die alle vleeschelijke hoop wegneemt, en zelfs niet eene scherf overlaat om er water mede uit den put te scheppen. Ja, de woorden wijzen beslissend aan, dat, tenzij iemands heerlijkheid dun gemaakt en de vettigheid zijns vleesch vermagerd is, hij nog nooit gezien heeft naar Dien, die hem gemaakt heeft, nog

zijne oogen op den Heiligen Israëls zagen; dat hij zijnen rug nog niet keerde naar de altaren zijner vleeschelijke Godsdienst, noch zijne afgoden heeft weggeworpen voor de mollen en vledermuizen. De groote vraag die wij ons zelve te doen hebben is, of onze Godsdienst de hoogte en het kenmerk van dit Goddelijk voorbeeld draagt. Dit kon niet altijd gemeten worden door de diepte en duidelijkheid der bevinding. Een mensch kan bevindelijk weten en kennen, wat ik trachtte te beschrijven, en nochtans zulk eene verwarring in zijne bevindingen ontwaren, en zoo weinig bekwaam zijn, om met wezenlijke zelfvoldoening uit te schetsen hoe dit werk aanving en voortging, met zijne vruchten en uitwerkselen; het moge veel met horten en stooten, met vleeschelijkheid en zonde, hoogmoed en geveinsdheid gemengd zijn geweest, dat hij zeer verlegen en verward zal zijn, om de waarheid van het werk te beslissen. En evenwel, als wij onderzoek doen naar de vruchten en uitwerkselen van deze bevinding, welke hem zoo verlegen en verward maakt, wij zullen in hem vinden eene oprechtheid, eene nederigheid, een zuchten naar de gemeenschap Gods, een roepen naar zaligheid, een gezicht en besef van zijne eigene rampzaligheid en ellende, en het zich daarmede parende geloof in en vertrouwen op het bloed en de gerechtigheid van den Zone Gods, welke wij te vergeefs zoeken bij zoo velen, die vrijmoedig en vermetel spreken van hunnen staat en zekerheid.

Ten lange laatsten moeten wij tot dit punt komen — wat zijn de gevolgen en uitwerkselen? Indien wij belijden Gods volk te zijn, en zeggen te gelooven de leer der genade, dan is onze belijdenis ijdel en nutteloos, indien wij geene kennis aan de waarheid hebben in den rechten weg; en dit is het geval, daar zullen zekere merkteekenen dezer Hemelsche onderwijzing zijn. Worden deze kenmerken in ons gevonden? Is onze heerlijkheid dun geworden? Is de vettigheid van ons vleesch vermagerd? Heeft het hof der consciëntie recht gesproken? En heeft het ons doen zien naar Dien, die ons gemaakt heeft, en roepen tot Hem met zuchten en tranen, overtuigd zijnde, dat niets dan Zijne Almachtige hand ons kan verlossen van de hel beneden? 'En hebben onze oogen op den Heiligen Israëls gezien.' — In Jezus gezien wat wij nooit te voren zagen, en ontdekkende in Hem eene schoonheid, heerlijkheid en dierbaarheid, welke wij nooit te voren kenden? De weg, in welken deze dingen zijn bekend gemaakt, moge somtijds niet zeer klaar schijnen, maar was er niet een tijd, wanneer gij gevoeldet dat veel, zoo niet al uwe kennis, een verstandskennis was? uwe belijdenis een bloot voorwenden voor menschen? Wanneer gij dus ontbloot en gewond den Heere begint te zoeken, gelijk gij Hem nooit te voren zocht, kreeg Jezus toen als het ware niet eene gedaante zoo als Hij nimmer te voren had? Was er niet een uitgaan der hoop, en een stroom van geestelijke genegenheden tot Hem? En wat was het gevolg van ontvallen van zich zelve en keeren in liefde tot Hem? Was het niet om de eigen opgerichte altaren te verzaken; uwen rug naar alle vleeschelijke Godsdienst te keeren; alles wat God haat vaarwel te zeggen; niet te aanschouwen hetgeen uwe vingers gemaakt hadden; de duistere bosschen te verlaten en alle zonnebeelden uwer afgoderij te verafschuwten opdat er voor niemand plaatse ware en geduld werd, dan den Heere Jezus.

Ziet hier het voorbeeld aan hetwelk onze Godsdienst gelijkvormig moet zijn, zullen wij God in heerlijkheid aanschouwen. Indien eens menschen Godsdienst hierbij de toets niet kan doorstaan, wat bewijs heeft hij, dat God in zijne ziel heeft begonnen te werken? Immers, waar de Geest van God werkt, daar werkt hij door en overeenkomstig de Heilige Schrift. Zoo iemands Godsdienst, hiermede niet overeenkomt, hij zal de treurige ervaring ondergaan, dat zij hem ten eenigen dage in de diepste diepte zal doen nederzinken. Het volk van God kan hunne Godsdienst niet op een goed aanzien of iets dergelijks aannemen; zij kunnen zich niet vergenoegen met de goedkeuring van deze of gene goede menschen. Zij moeten hunne Godsdienst als een werk Gods hebben. Zij worden dikwijls gepijnigd aangaande een aanvang hunner Godsdienst. Is het zoo niet met u; en kost uwe Godsdienst u niet menigvuldige oefeningen? Wanneer gij bijv. ter nedergeslagen zijt dan is het u een vragen; of dit voortvloeide uit Goddelijke droefheid over de zonde. Indien gij vertroosting geniet, gij kunt die zoo maar niet opnemen; maar wilt die gewogen hebben in de weegschaal des Evangeliums. Als gij verlossingen in de voorzienigheid ontvangt, gij kunt ze niet als zoo vele gewisse bewijzen nemen, dat alles recht is met uwe ziel. Zoo dat elke stap, dien ge doet, uwe onderzoeking eischt, of God de Eerste en Laatste is. De doode belijders, de geveinsden in Zion, wegen noch beproeven ooit hunne Godsdienst in dezen weg; zij weten niets van deze inwendige oefeningen. Zij nemen hunne Godsdienst zoo maar op, schuilen onder de schaduw van goede menschen, of verkrijgen haar door de goedkeuring van eenig leeraar, en zijn voldaan. Maar het volk van God moet getuigenissen hebben van den Heere Zelve, en het is hun menigwerf eene pijnlijke en scherpe oefening, of zij dat werk wel in hunne ziel hebben, hetwelk de ure der beproeving kan doorstaan. En indien de Heere in antwoord op hunne gebeden, genadelijk belijft te

schijnen in de ziel, en hare klare teekens ten goede geeft, het vervult hunne harten met dankbaarheid, de dingen van het zin- en zienlijke beginnen te dalen, en het trekt hunne genegenheden tot die gezegende fontein, waar van daan deze getuigenissen haren oorsprong hebben. Inderdaad, juist dezelfde dingen, die tegen hen schijnen zijn vóór hen, en zij leiden hunne aangenaamste vertroosting en af uit hunne zwaarste verdrukkingen. Hun beproevend pad met al zijne bittere dingen zouden ze niet willen ruilen met den effenen bloemrijken weg, welke zij duizenden zien betreden, wetende, dat een Godsdienst zonder beproevingen en verzoeking de ziel slechts in eene eeuwige hel zal storten. Dus gevoelen zij somtijds het goede voort-spruiten uit hunne oefeningen; en zij zouden veel liever alle dagen een verzocht, een beproefd volk zijn, en datgene dragen wat God oplegt, dan in een pad te wandelen dat wel recht schijnt in de oogen der menschen, maar in het einde eeuwige verwoesting geeft. Zij wenschen veel die kastijdingen, welke bewijzen dat zij zonen zijn en geene bastaarden, dan te wandelen in een vleeschbehagend pad, waarvan het einde is de eeuwige dood en verdoemenis.

AMEN.